

ציונות ללא ציון?

ציונות

שלשום

דודו דיין

דוחה את השבת. אחרי הפרשים החלו ללכת לכפר סבא גם עגלות מלאות אנשים מזוינים [...] אנשים בעלי פאות הסירו מהר את טליתותיהם [...] אברהם שפירא (ראש שומרי פ"ת) הסיר את טליתו, לבש בגדים ערבים, חגר את חרבו היפה [...] בוא היהודים הטיל אימה בקלקיליה [...] השיחים ניגשו מתוך השתחויות אל אברהם שפירא, שירד לקראתם מעל הסוס [...] והחל המשא-ומתן [...] הפחה

בעיית העם היהודי וכמסקנה - תקפו את הרעיון הציוני והפנו גב לארץ ישראל. ואיפה הם היום? לצד הטריטוריאליסטים וה"פריילאנד ליג". ישראל זנגוויל, שכוונותיו היו טובות (כמו לראשי ה"בונד" וה"פריילאנד ליג" וכמו לציונים האוגנדיסטים), שהעריך את הרצל, שהלך עם התנועה הציונית עד לפילוג - נפטר בכ"א באב תרפ"ו (1926) ולא זכה לראות שארץ ישראל ניצחה את כולם.

בין חזית לעורף

הביטוי "חמש דקות מכפר סבא" לא רק ביטא לגלוג על המבקשים לגור יפה ובוול מעבר לקו הירוק, אלא הפך את כפר סבא לנקודה במרכז הארץ. לפני 90 שנה, בימי מלחמת העולם הראשונה, הייתה כפר סבא לעורף הבטוח שאליו גירשו הטורקים את תושבי תל אביב. אחר כך הייתה כפר סבא לעיר ספר. אבל בדיוק לפני 95 שנה, בימי הכציר, התנפלו ערבים מקלקיליה על הבוצרים היהודים בכרמי כפר סבא. בחילופי

לפני מאה שנה בדיוק, בקיץ 1905, עמדנו בפני אי-ההסכמה שנתיים לפני כן, ב-1903, הכריע הקונגרס הציוני השישי - ברוב קולות ולאחר סערה שכמעט פילגה את העולם הציוני דאו - בעד תכנית אוגנדה. המחאה של "ציוני ציון" עשתה את שלה, ובקונגרס הציוני השביעי ב-1905, לפני מאה שנה בדיוק, בוטלה ההחלטה הקודמת והציונות חזרה לציון. ההחלטה ההגיונית הזו היא שגרמה לפילוג התנועה הציונית. ציונים טובים ונאמנים, שמצד אחד כאבו את מצוקת היהודים ומצד אחר ראו שציון אינה ניתנת להשגה, החליטו שצורכי השעה קודמים לעקרונות, פרשו מהתנועה הציונית, הקימו את יט"א (ראשי תיבות באנגלית של "התנועה הטריטוריאליסטית היהודית") ובראשם מנהיג ציוני אנגליה ישראל זנגוויל.

הם חרשו את העולם בניסיון למצוא מקומות חלופיים להתיישבות יהודים. משלחות חקר יצאו אל יעדים רבים ומומחים כתבו עליהם: טריפוליטניה, טקסס, מקסיקו, אוסטרליה, קנדה, אנגולה, סודן. מה יצא מכל זה? שום דבר. יהודי מזרח אירופה, נרדפי הפוגרומים שצעקתם היא שהולידה את תכנית אוגנדה, הם עצמם התנגדו. רצו רק את ארץ ישראל. זו סגורה? נפתח אותה! ב-1925, לאחר 20 שנות פעילות, התפרקה יט"א. ב-1935, שנתיים לאחר עליית הנאצים לשלטון, נדמה היה שהרעיון קם לתחייה. הוקמה תנועה חדשה ששמה "פריילאנד ליג", שהייתה מוכנה לקבל כל הצעה להתיישבות רבתי, בכל מקום בעולם - וגם היא נמוגה ונעלמה.

הייתה גם תנועת "בונד" של הסוציאליסטים היהודיים, שקמה באותה שנה של התנועה הציונית, 1897. כמו הציונים, גם הם האמינו שאנחנו עם - אך הם דגלו ב"לאומיות ללא ממלכתיות". נכון שיש לנו זיקה לארץ ישראל, אמרו, אך הקמתה של מדינה כזו תנציח את הסכסוך בין היהודים לערבים. זאת ועוד, ארץ ישראל קטנה מלפתור את

נוטרים בעמדה בכפר סבא, 1938, אוסף התצלומים הלאומי

בא משכם וציווה תיכף לשחרר את היהודים [...] הערבים מבקשים מהיהודים לעשות שלום, אבל היהודים אינם רוצים בשלום, הם דורשים שישבו להם את נוקיהם.

כסופו של דבר התחייבו הערבים לשלם ליהודים 1,400 פרנק פיצויים. זו הייתה פרשייה אחת מני רבות. למקרא הדברים עולות מחשבות, איש איש ומחשבותיו ומסקנותיו מהעובדה שכפר סבא עלולה שוב להיות עיר ספר.

היריות נהרג אחד הגנבים מבני קלקיליה. האירוע הביא להתנפלות נוספת בשבת של חודש אב, לגדיעת עצים, להרס בתי המשק ואף לחטיפת שומר המושבה, אהרון אוסטרובסקי, ואיכר אחד. יוסף לוריא תיאר זאת ב"העולם", ב-1 בספטמבר 1910:

משנדע לצעירי פתח תקווה על ההתנפלות, יצאו רכובים על סוסים, מזוינים ברובים, באקדחים ובחרבות. יציאת המחנה בשבת היתה מובנת לכל [...] בין כל האיכרים שלטה ההכרה, שפיקוח נפש יהודי והצלת רכוש המושבה